

Sweet Movie

Бојан Ж. Босиљчић: "Модерна времена", "Стубови културе", Београд, 2012.

Ова, најновија, седма по реду, књига филмских критика Бојана Ж. Босиљчића, садржи сто и једанаест текстова посвећених актуелној америчкој, углавном холивудској, кинематографији, сврстаних у двадесет и два поглавља, врло занимљиво и особено кодирана, и баве се филмовима који су, апроксимативно, настали у првој деценији двадесет и првог века (прецизније, у периоду 2001–2011). Циклуси су, наиме, сложени тако да сваки сегмент чини одређену – хронолошки уређену – тематску целину, али у организацији целокупне књиге, та хронологија бива осујећена фактом да у сваком појединачном поглављу читалац може путовати кроз године које обележавају временски хабитус почетка столећа.

Читајући ово Бојаново штиво, констатовао сам, са огромним задовољством, између осталог, и следеће: Босиљчић – из књиге у књигу – остаје исти, али се и мења. Наречена истост, наиме, значи да је он задржао базичне референце свог стила, ерудицију, аналитичност, духовитост, одмереност, луцидност, али и да их је награддио озбиљнијом, а истовремено и екстензивнијом дискурзивношћу. Његови прикази сада су опширнији, али некако згуснутији, сажетији, што јесте својеврсни парадокс. При томе, аутор се не задржава тек на вивисекцији филма који приказује. Није то само дескрипција, нити ефемерна цртица о каквом кинематографском постигнућу. Ту је и изразито критички (и објективни став) о савременој холивудској продукцији, која производи и лоше продукте, али и ремек-дела. Уз то, аутор своје рефлексije на изглед фабулног предграђа Ел-Еја не износи острашћено (нити има ишта против Холивуда), већ рационално, сведено, аргументовано.

Иако поприлично габаритан, овај низ филмских критика није обременен такозваним замором материјала. Наротив. Посвећени читалац са задовољством ће га прочитати. Прво, и поред мноштва филмова о којима Бојан пише, уочљиво је одсуство поновљених ставова или преписивања себе самог. Сваком остварењу аутор прилази потпуно одговорно и аутохтоно; то, наравно, није ни лако ни једноставно, поготово што је – неретко – приказивао различите филмова истих аутора, разноврсних по естетичком и поетичком хабитусу (Ларс фон Трир, Оливер Стон, Квентин Тарантино, Мајкл Мур, Стивен Спилберг, Ридли Скот...). То му је, истовремено, омогућавало да прати и развојни пут одређеног редитеља, као и да – методом спорадичне упоредне анализе – укаже на сличности и разлике у редитељевом приступу. Даље, сви ти филмови што настајују простор Модерних времена нису истог ранга, значаја и квалитета. Ту и такву неуједначеност

Босиљчић је виспрено амортизовао стилском уједначеношћу властитог промишљања о ономе што је гледао у биоскопима. На тај начин, обиље ових инструктивних и надахнутих писанија чини једну монолитну целину, која се зове – књига. Јер, књига није само прости збир текстова, него нешто би требало да има своју унутрашњу логику, танку црвену нит која повезује, своју логичку структуру, избалансираност речи, мисли и интенционалних разлога – како у текстуалном, тако и у концепцијском смислу. Овај критеријум аутор је уверљиво остварио (и постварио), и то на

позориште и филм

више нивоа. Наречена "танка црвена нит" исказује се маниром којом се говори о кошмарној страни америчког сна, и заправо носи концепт сличан америчком филмском опусу данског аутора Ларса фон Трира, који је у својим дјелима приказао Америку управо онако како је доживио гледајући холивудске филмове и ТВ-шоове, како је то Бојан луцидно експлицирао у једном свом интервјуу. Контекст се, дакле, шири, али и сужава. Овај парадокс лако је објашњив чињеницом да, савремени филм – и када је забава, и када пледира за уметнички изрицај – постаје (и) ствар политике. Па и пропаганде, често сервиране на "невидљив" начин.

Међутим, оно што збиља плени у овој књизи јесте ванредна интеракција занимљивости, ерудитности, духовитости и литерарности. Босиљчић није тек компетентни експерт за филм, већ и врсни стилиста. Његови текстови нису само прикази, већ и својеврсне приче, аплициране есејистичким изрицајем. Изузетно занимљиво је, али и поучно, читати их. Модерна времена (одличан наслов; упућује – како на почетак новог столећа и миленијума – тако и на фабулозност имена, лика и дела Чарлија Чаплина) читаоца воде ка многоструком низу различитих информација и ауторових ставова који се тичу историје и естетике филма, уз један фини иронијски отклон, и то из идеалне позиције неког ко живи у америчком суседству, али у култури толико различитој од земље са којом се граничи. Довољно близу, али и довољно далеко.

Ваља напоменути и то да Бојан – иако у основи непристрасан, ипак не крије чињеницу да је неке од приказаних филмова више или мање заволео. То препознају само они читаоци који су посвећенији естетици филма, нарочито оног који се продукује у Холивуду (а и шире).

Модерна времена. Овде. Сада. Тамо и овамо. Читати и разумевати. Већину приказаних филмова и сâм сам одгледао. Било ми је огромно задовољство да упоредим Бојанове објекције са властитим. Ту су, негде.